

Text introductor i enllaços sessió “Anarquisme i Autogestió”

L'anarquisme entén l'**autogestió** com la satisfacció de les necessitats, reivindicacions i finalitats individuals i col·lectives, per part de les pròpies afectades, sense interferències de les lògiques de mercat i de dominació. S'entén com a objectiu, com a pràctica i complement necessari de la nostra intervenció.

En aquesta sessió abordarem el concepte d'autogestió i reflexionarem conjuntament sobre com podem portar a terme aquesta pràctica al nostre context.

Els objectius de la formació seran:

Objectiu principal: Clarificar el significat polític del concepte autogestió. Desmitificar aspectes o maneres d'entendre-ho que no siguin estructurals.

Objectiu secundari: Reflexionar entorn els objectius socials i estructurals de l'anarquisme: no estem aquí per gestionar les nostres vides d'una manera coherent, estem aquí per transformar la societat radicalment i arribar a la vida lliure per tothom, per destruir el capitalisme, el patriarcat, el colonialisme i totes les formes de dominació.

Estructura:

0. Recomanem la lectura prèvia del text que trobareu més abaix en aquest mateix document

1. [45 min] Breu introducció teòrica lligant amb la formació d'anarquisme bàsic on situem l'autogestió com a un pilar de l'anarquisme / com a un objectiu.
A càrrec de José Luis Carretero, del sindicat Solidaridad Obrera.
2. [45 min] Debat en grups de 4 o 5 persones entorn les següents preguntes:
 - a. Tal qual l'anarquisme ha entès i ha desenvolupat històricament l'autogestió, creieu que es pot portar a terme de manera individual? O ha de ser obligatòriament col·lectiva? Per què?
 - b. Què creieu que és? un mètode, una estratègia, un objectiu, ...?
 - c. De quines formes s'ha portat a la pràctica o al menys s'ha proposat? Quina penseu que és la més adient? O al menys la

més realista donades les característiques actuals al nostre territori? Per què?

- d. Us animem a fer una proposta molts esquemàtica (6 o 7 línies) de com arribar a portar a terme l'autogestió de manera estructural tenint en compte les característiques socials, territorials, etc. d'avui dia.
 - e. Teniu alguna proposta per la Biblio per tal de sumar en aquest camí?
3. [30 min] El José Luis resol dubtes que hagin sorgit durant els debats i tanca la sessió amb una reflexió final esclaridora per tal d'assentar unes bases sòlides del tema.
També aporta bibliografia per ampliar.

SESSIÓ “ANARQUISME I AUTOGESTIÓ”

[TEXT ELABORAT A PARTIR D'ARTICLES QUE PODREU TROBAR AL FINAL DEL DOCUMENT]

Anarquisme

L'Anarquisme no es tracta d'un projecte de realització immediata i espontània ni tampoc es tracta d'un estil de vida exclusivament personal, sinó que també constitueix, avui dia, una eina de lluita a l'abast de qualsevol que desitgi un canvi radical. Aspirem a un món millor, per descomptat, i això ens impulsa a lluitar contra totes les agressions del capital i l'Estat, però no expressament declarant una guerra oberta, sinó pensant bé les estratègies i, partint de l'anàlisi de la conjuntura, crear les estructures organitzatives adequades per a cada àmbit de lluita, potenciar els moviments socials de base per a crear comunitat, buscar aliances amb altres tendències polítiques més afins i constituir-nos com a actor polític revolucionari.

L'acció directa com a mètode de resolució de conflictes, l'assemblearisme com a via per a la presa de decisions col·lectives, la descentralització com a estructura organitzativa, l'autogestió com a independència i autonomia econòmica, etc., constitueixen mètodes propis de l'anarquisme que poden aplicar-se perfectament en les lluites actuals, els quals s'emprarien, no sols per a guanyar petites victòries, punt molt important per a portar la moral alta, atreure a noves persones, crear xarxes i llaços de solidaritat així com comunitats en lluita, sinó també portar-nos a la possibilitat de fer un salt qualitatiu. Així que, els i les anarquistes no anirem a la muntanya per a viure les nostres vides, sinó que constituïrem una alternativa de confrontació al sistema, dotant de contingut polític a les lluites i posant sobre la taula les eines necessàries per a avançar en elles. No és moment per a posar excuses escudant-se en la coherència o la llibertat personal, és moment de tornar a aixecar el cap, repartir les eines i caminar.

Què entén l'anarquisme per autogestió?

Moltes vegades, el concepte autogestió sol associar-se a l'autofinançament de diferents organitzacions a través d'activitats culturals o recreatives. També es denomina autogestió, quan algunes persones venen diversos articles o béns per a sustentar-se a si mateixes o simplement aconseguir diners. També s'utilitza aquest concepte per a esmentar una àmplia gamma de processos de producció artesanal, que constitueixen la font laboral d'algunes persones. Aquests usos quotidians del terme autogestió el despullen completament del seu potencial revolucionari, reduint-lo exclusivament a l'obtenció de recursos monetaris.

L'anarquisme entén l'**autogestió** com la satisfacció de les necessitats, reivindicacions i finalitats individuals i col·lectives, per part de les pròpies afectades, sense interferències de les lògiques de mercat i de dominació. S'entén com a objectiu, com a pràctica i complement necessari de la nostra intervenció. No entesa únicament com a finalitat, sinó com a element quotidià i garantia que la nostra actuació conté el requisit indispensable d'allò que considerem un principi substancial. Dit d'una altra manera, observant una línia de coherència i ètica entre mitjans i finalitats i posant en pràctica l'autogestió aquí i ara.

En resum, és la gestió cooperativa d'un conjunt de persones, en la qual participen tots els seus integrants de manera lliure i igualitària i amb independència de factors externs. Promou la participació en una activitat dels implicats en ella, sense delegar en altres persones i sense relacions de dominació entre els participants.

L'autogestió comporta l'organització i mobilització d'explotats/as i oprimides/us, en funció dels seus propis interessos. Constitueix des d'aquesta perspectiva, la proposta de construcció social de l'anarquisme. És la forma en què les i els oprimits/as s'articulen per a construir una societat que els doni l'oportunitat de desenvolupar-se plenament.

Poder: entre la dominació i l'autogestió

Dominació i autogestió estan directament relacionades amb el concepte de poder que serà definit com l'asimetria en les relacions de força. Definir el poder d'aquesta manera permet conceptualitzar-lo, més específicament, com una relació que s'estableix en les lluites i disputes entre diverses forces socials, quan una(es) força(es) s'imposa(en) a una(es) altra(es); poder i relació de poder funcionen, d'aquesta manera, com a sinònims. El vincle entre la dominació, l'autogestió i el poder es donen per mitjà de la noció de participació; considerant que és establerta per les relacions de poder, la participació pot ser major, aproximant-se a la noció d'autogestió, o menor, aproximant-se a la noció de dominació. Dominació i autogestió serien així, tipus-ideals de les relacions de poder, prenent per base un eix de la participació; com més dominador sigui el poder, menor participació; com més autogestionari, major participació.

D'acord amb aquest model, l'objectiu dels anarquistes va ser sempre sustentar relacions socials que incorporeessin major participació i substituïssin el poder dominador – “dominació, jerarquia, alienació, monopoli de les decisions per una minoria, estructura de classes i explotació” – per poder autogestionari – “autogestió, participació àmplia en les decisions, actors no alienats, relacions

no jeràrquiques, sense relacions de dominació, sense estructura de classes i explotació”. (Corrêa, 2012, p. 98)

Tal manera de concebre el poder respon al fet que sigui sinònim de dominació i/o de l'Estat. La dominació, segons se sosté, és un tipus de poder, així com n'és l'autogestió; les relacions de poder poden establir-se incloent una major o menor participació; així, poder no implica, necessàriament dominació. L'Estat és un element central del sistema de dominació i, en totes les seves formes històriques, ha implicat relacions de dominació, fonamentalment les de tipus politico-burocràtic i de la coerció; d'altra banda, les estructures de poder polític autogestionari, defensades pels anarquistes per a la substitució de l'Estat, també impliquen poder, però no dominació.

Anarquisme i transformació social

L'estratègia revolucionària de l'anarquisme es fonamenta en un model de conflicte social per a la superació del sistema de dominació i l'establiment del sistema d'autogestió. Es tracta, així, de substituir el capitalisme, l'Estat i la dominació de manera general, per la propietat i el poder socialitzats i per noves relacions socials llibertàries.

D'acord amb Corrêa (2012), entre els anarquistes, en general, els fonaments socials d'aquesta transformació revolucionària envolten la substitució de la dominació en nivell sistèmic, amb relleu per a la dominació de classe, per un sistema d'autogestió generalitzada en les tres esferes (econòmica, política i cultural) i una societat sense classes. Els anarquistes proposen substituir, per mitjà d'un procés revolucionari: l'explotació econòmica capitalista per la socialització de la propietat, la dominació política de l'Estat per l'autogovern, la dominació ideològica i cultural de la religió, de l'educació i, més recentment, dels mitjans de comunicació, per una cultura autogestionària. Es tracta, així, d'una crítica a la dominació en general, amb èmfasi en la dominació de classe, i una proposició d'autogestió generalitzada.

Els arguments de Malatesta proporcionen les condicions per avançar; fonamentats en els propis teòrics d'estratègia, requereixen coherència entre l'assoliment de la tàctica en relació amb l'estratègia i entre l'assoliment de l'estratègia i els objectius estratègics. Si les finalitats de la transformació social anarquista es caracteritzen per un canvi en el model de poder de la societat – superant un poder dominant i establint un poder autogestionable –, els mitjans emprats per fer-ho han de reforçar l'autogestió.

Mitjans que no coincideixin amb aquesta finalitat han de ser descartats: aquells que reforcen el capitalisme, l'Estat i les institucions que els sustenten; aquells que retiren de les masses el necessari protagonisme en el procés de transformació social; aquells que estimulen l'esperit de supervivència i obediència. Construir l'autogestió generalitzada implica, per tant, la defensa de la socialització econòmica i política, i la transformació revolucionària de les institucions socials, el protagonisme de les masses per mitjà de l'autonomia de classe i la construcció democràtica de les lluites per la base.

La idea d'autogestió, consisteix a generar diferents organitzacions socials autònomes i horitzontals, que es facin càrrec de les funcions socials necessàries, sense la intervenció de les institucions capitalistes i les seves lògiques de dominació.

Per tant no podem oblidar que òbviament en la societat capitalista es desenvolupen moltes funcions que només beneficien a la classe dominant, per la qual cosa no tindrà sentit autogestionar-les.

El conjunt del poble organitzat, és a dir les i els propis afectats/as, són els qui han de decidir que funcions són o no són necessàries en cada societat. Aquesta és una definició obertament política i de vital importància, que ha de ser debatuda i assumida pel propi teixit social, no sols per cúpules o il·luminats.

L'autogestió no és més que l'acció de dotar-se de diferents instàncies col·lectives, que funcionin de baix cap amunt, que permetin complir els requeriments que la vida en societat requereix. L'autogestió és la resposta del poble organitzat per a fer funcionar les complexes relacions socials i econòmiques de la societat moderna.

No obstant això, no s'ha de confondre la proposta autogestionària de l'anarquisme, amb la construcció de "mons paral·lels" o "illes de llibertat" a l'interior del sistema capitalista. Si les i els oprimits/as comencen a autogestionar les seves necessitats, entren en oberta contradicció amb les lògiques dominants, tant en termes simbòlics com materials.

Simbòlicament, l'autogestió reeixida d'una necessitat social, deslegitima a l'ordre imperant i el seu discurs que no hi ha altres realitats possibles. Mostra amb l'exemple, un camí a seguir per la resta d'oprimits/as. Qüestiona la mercantilització de la vida, les jerarquies, la subjectivitat capitalista, comporta un canvi cultural important de dimensionar i potenciar. No obstant això en termes materials, significa disputar i arrabassar la propietat privada a l'Estat i a

la burgesia, socialitzant els mitjans de producció i el capital existent en una societat.

En aquest sentit és important posar com a base una tensió estratègica de l'autogestió amb qualsevol forma de capitalisme. També cal posar l'accent en la participació i funcionament dels quals es doten els membres que s'organitzen en aquests projectes i processos: la democràcia directa. Encara que és evident que en el procés de lluita i com tàctica puguem ampliar la participació i control obrer o practicar unes certes formes d'autogestió en empreses recuperades, com a l'Argentina posterior a la crisi del 2001-2002, aquesta situació a llarg termini és insostenible per si mateixa. Per tant, per a fer el pas de l'autogestió a la socialització, que és l'eliminació de les relacions capitalistes de mercat i control estatal, es requereix tenir un projecte polític-social de caràcter global, la qual cosa implica necessàriament pensar un procés de revolució social.

Parlar d'autogestió és indissociable a l'atac de les bases mateixes del sistema: en les seves relacions de propietat i en les relacions jeràrquiques que es desprenen de l'organització de la societat de classes. L'autogestió no pot ser un submodel coexistent amb la producció capitalista i que, directament o indirectament, participi de les seves lleis. Per tant, l'autogestió només cobra ple sentit en funció del procés revolucionari, de reapropiació del conjunt del Capital social sobre noves bases socialistes i llibertàries.

Aquest concepte d'autogestió, que recull el sentit original que li donaven els sindicalistes revolucionaris i els clàssics de l'anarquisme, capacita per a pensar en una societat moderna, complexa i sofisticada; que emana del conflicte de classes ocasionat per la societat industrial respecte al control de la producció. Aquest model, que es va expressar rudimentàriament en les col·lectivitats urbanes i rurals de l'Espanya del 36 o en els consells obrers o soviets russos del 17, no és una marxa enrere, sinó una superació revolucionària de la societat capitalista i de l'estatisme.

Així doncs, la socialització implica una qüestió d'objectius, un assumpte estratègic i l'autogestió una qüestió tàctica, un assumpte de mitjans. Que els mateixos treballadors es facin càrrec dels seus assumptes implica la construcció d'una experiència organitzativa que configura, encara que només de manera inicial, les bases de la nova societat a la qual aspirem.

És necessari, per tant, que els moviments socials pensin en l'autogestió de la propietat que avui posseeix l'empresariat i l'Estat; és necessari comprendre que mentre existeixi la propietat privada, no podem competir amb ella, perquè tenim els recursos, els mitjans i la infraestructura, és a dir, el Capital, en la nostra contra. Hem de ser capaços de transformar l'autogestió en un veritable ariet de guerra en contra del capitalisme, més enllà que en una simple alternativa de supervivència, i d'anar cap a la socialització dels mitjans de producció.

També hem de posar de manifest dos elements centrals de la proposta autogestionària de l'anarquisme: D'una banda s'ha d'entendre que la capacitat d'autogestionar necessitats o funcions socials és directament proporcional al grau d'organització de les i els explotats/as i oprimits/as. Si existeixen baixos nivells d'organització, és a dir, poques persones organitzades o organitzacions febles, només es podran autogestionar algunes necessitats, sense entrar en confrontació explícita i directa contra el poder. Per contra, quan els nivells d'organització milloren, el conflicte es fa evident i progressiu. Un segon element a destacar, és que l'autogestió compleix un doble rol en el procés revolucionari. Actualment s'aixeca com a forma de resistència al capitalisme, satisfent algunes necessitats mínimes per a subsistir. Però d'altra banda, les experiències d'autogestió, per petites que siguin, constitueixen projeccions concretes de la societat que es desitja construir. L'autogestió en el capitalisme és una "gimnàstica" que prepara a la classe oprimida i la inserida en el procés revolucionari.

Per finalitzar aquest recorregut per un tema que abastaria massa pàgines, dir que no és l'autogestió un concepte exclusiu de l'anarquisme però sí ha estat el moviment llibertari el que amb més força ha donat sentit al principi autogestionari de manera integral, en el camp polític, econòmic o social. Perquè termes com a llibertat i democràcia no es converteixin en conceptes i fets relativitzats, com s'esforcen en què assimilem les estructures jerarquitzades, resulta urgent la renovació del principi autogestionari en aquests temps de progressiva globalització.

WEBGRAFIA:

<https://www.portaloaca.com/pensamientolibertario/textosanarquismo/autogestion-la-propuesta-anarquista/>

<https://www.regeneracionlibertaria.org/el-anarquismo-como-herramienta-y-no-como-utopia>

<https://www.regeneracionlibertaria.org/lo-publico-y-la-autogestion-defensa-y-avance>

<https://embat.info/anarquisme-i-organitzacio/anarquisme-poder-classe-i-transformacio-social/>

<https://www.portaloaca.com/historia/historialibertaria/apuntes-historicos-sobre-la-autogestion/>

Per ampliar:

<http://www.iceautogestion.org/index.php/es/noticias-pagina/una-valoracion-critica-de-lo-que-podria-ser-una-economia-politica-anarquista>